

Газорозподільні системи України

проблеми, міфи, причини, наслідки

Одеса, 2017

Структура газорозподільної галузі

Кількість Операторів ГРМ	44			
Об'єм розподіленого газу (за даними 2016 року)	Населення	11,9 млрд куб м (44%)		
	Бюджет	0,5 млрд куб м (2%)		
	ТКЕ	7,4 млрд куб м (27%)		
	Промисловість	7,2 млрд куб м (27%)		
	Всього	27,0 млрд куб м		
Прогноз щодо розподілу газу до 2035 року, млрд куб м	2020 рік	2025 рік	2030 рік	2035 рік
	24,3	27	28	29
Структура власності Операторів ГРМ	Державна	Комунальна	Приватна	
	19	1	28	

Структура власності газорозподільної галузі

Назва компанії	Структура власності Оператора ГРМ (акції (частки, паї))	державна*	приватна	комунальна
ПАТ «Вінницягаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Волиньгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Гадячгаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Дніпрогаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Дніпропетровськгаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Донецькоблггаз»	100,00	38,28	61,72	–
ПАТ «Житомиргаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Закарпатгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Запоріжгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Івано-Франківськгаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Київгаз»	100,00	–	71,50	28,50
ПАТ «Київоблггаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Кіровоградгаз»	100,00	51,00	49,00	–
ПАТ «Коростишівгаз»	100,00	22,60	77,40	–
ДП «Кременецьке УПРГ»	100,00	100,00	–	–
ПАТ «Кременчукгаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Криворіжгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Луганськгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Львівгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Маріупольгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Мелітопольгаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Миколаївгаз»	100,00	25,00	75,00	–
ДП «Монтажник»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Одесагаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Полтавагаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Рівнегаз»	100,00	–	100,00	–
ДГХП «Сірка»	100,00	100,00	–	–
ПАТ «Сумигаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Тернопільгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Тернопільміськийгаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Тисменицягаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Уманьгаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Харківгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Харківміськийгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Херсонгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Хмельницькгаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Черкасигаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Чернівцігаз»	100,00	–	100,00	–
ПАТ «Чернігівгаз»	100,00	25,00	75,00	–
ПАТ «Шепетівкагаз»	100,00	25,00	75,00	–

Державна	Приватна	Комунальна
19	28	1

Кто контролирует распределение природного газа в Украине

INSIDER Кто контролирует розподіл газу в Україні

1 Вінницягаз 13 Луганськгаз
 2 Волиньгаз 14 Львівгаз
 3 Дніпропетровськгаз 15 Миколаївгаз
 4 Житомиргаз 16 Рівнегаз
 5 Коростишівгаз 17 Сумигаз
 6 Закарпатгаз 18 Тернопільськийгаз
 7 Запоріжгаз 19 Хмельницькгаз
 8 Мелітопольгаз 20 Черкасигаз
 9 Івано-Франківськийгаз 21 Чернігівгаз
 10 Тисменицягаз 22 Чернівцігаз
 11 Київоблггаз 23 Севастопольгаз
 12 Кримгаз 24 Кіровоградгаз
 25 Дніпрогаз
 26 Криворіжгаз
 27 Донецькийгаз
 28 Харківгаз
 29 Харківськийгаз

Офшори
 30 Кременчукгаз
 31 Гадячгаз
 32 Херсонгаз

Дмитро Фірташ
Віктор Попов
 ГК "Содружество"

Олег Караванський
 33 Тернопільгаз
Ігор Учитель
 34 Одесагаз
Влчеслав Супруненко
 35 Київгаз
Юрій Іванюченко
 36 Маріупольгаз

Євген Масс
 37 Мажівкагаз
Володимир Шелудченко
 38 Донецькоблггаз
Віра Четверікова
 39 Полтавагаз

о-Франковськгаз
 миргаз
 лпатгаз
 рогагаз
 зблггаз
 ныгаз

Луганськгаз
 Львовагаз
 Николаєвагаз
 Рівнегаз
 Сумигаз
 Тернопільгоргаз

Тисменицягаз
 Хмельницькгаз
 Черновцігаз
 Чернігівгаз

Іна и Бойко
 воградгаз
 ыгаз

Віктор Попов
 Кременчукгаз
 Херсонгаз

Іван Фомиченко
 Маріупольгаз

Димир менко
 стьшегаз

Алексей Лелюк
 В. Четверікова
 Полтавагаз

С. Будз, О. Гарматов
 В. Караванський
 Тернопольгаз

тогаз (38%)
 цкоблггаз

*Без учета облгазов из оккупированных территорий

БЦ

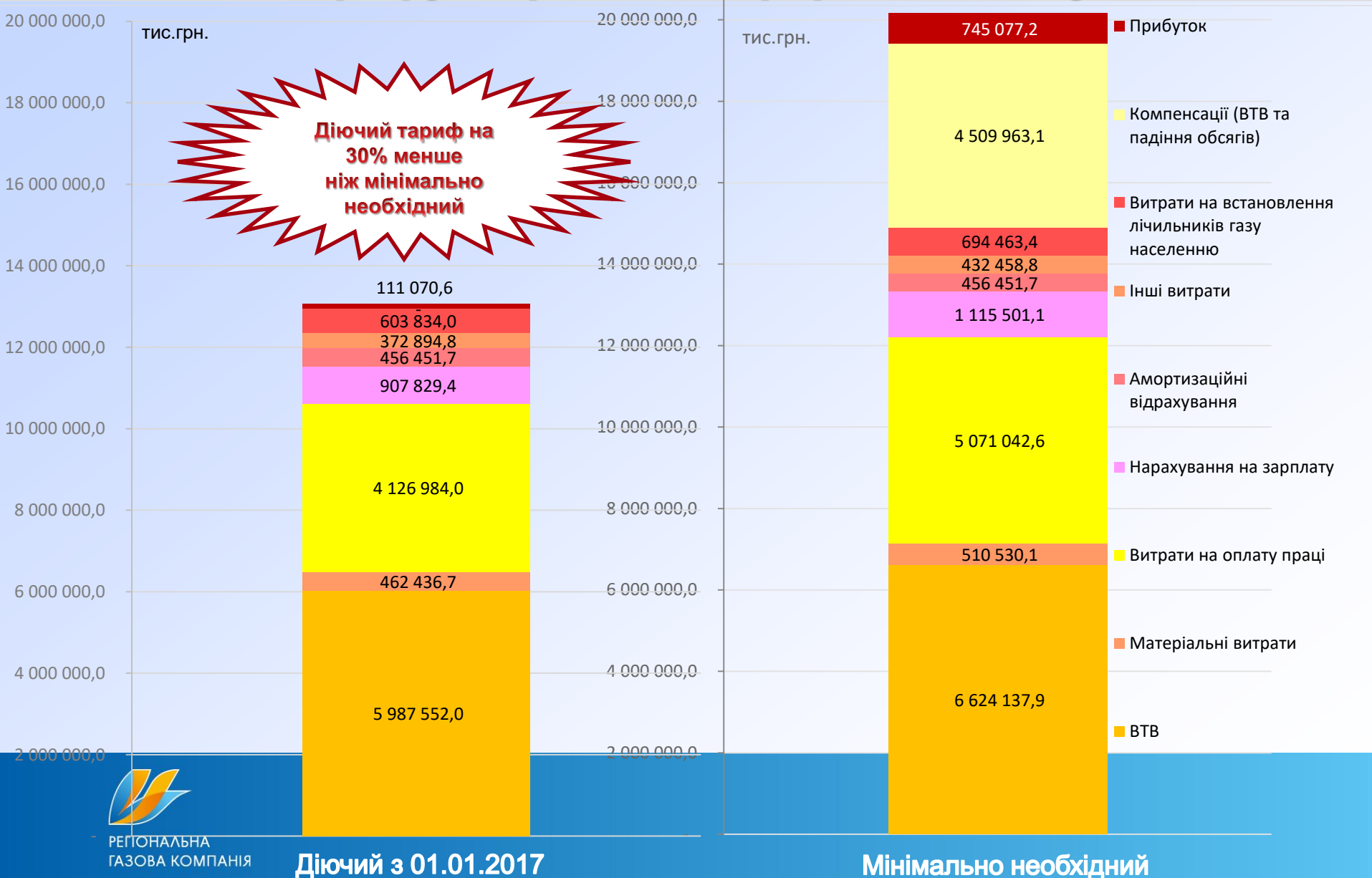

Проблеми газорозподільної галузі

1. Середній тариф на розподіл покриває економічно - обґрунтовані витрати Операторів ГРМ лише на 70%.
2. Відсутність встановлених лічильників у 3 мільйонів споживачів.
3. Занижені норми споживання газу для споживачів, що не мають лічильників.
4. Відсутні розрахунки за газ з використанням одиниць енергії.
5. Населення споживає газ без приведення до стандартних умов.
6. Відсутні розрахунки за газ з використанням одиниць енергії.
7. Відсутня плата за потужність.
8. Затримка з боку держави по розрахунках за пільги і субсидії, що призводить до накопичення боргів перед НАК «Нафтогаз України» та ПАТ«Укртрансгаз».
9. Відсутня перспектива встановлення тарифу на розподіл за RAB-регулюванням у найближчі роки.
10. Оператори ГРМ самотужки намагаються вирішувати свої проблеми, асоціація (АГРУ) досі не є представником всієї газорозподільної галузі.

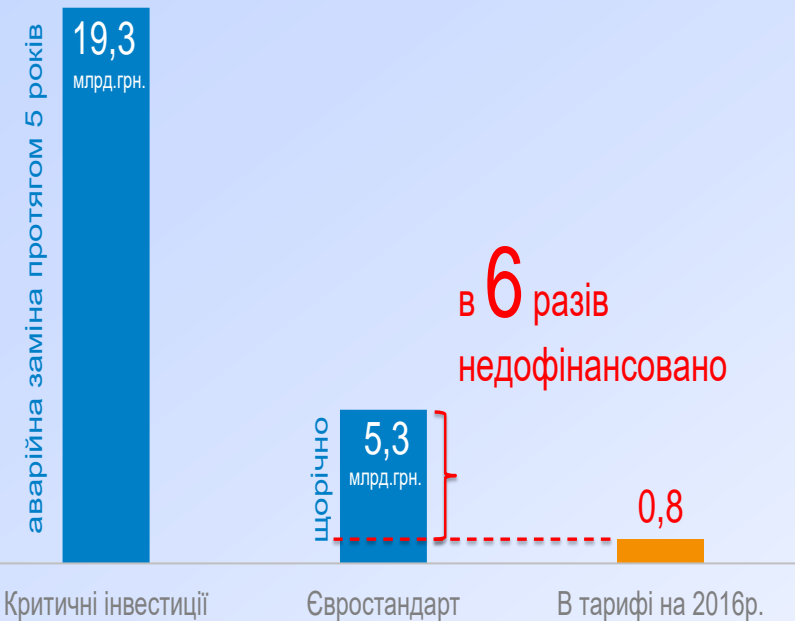
Порівняння структури діючого та мінімально необхідного тарифу на розподіл природного газу

Хронічний дефіцит інвестиційних коштів загрожує надійності та безпечності газопостачання

Потрібні та існуючі обсяги інвестицій, млрд. грн.

Потрібні та існуючі обсяги інвестицій за категоріями, млн. грн.

№	Заходи	Критичні інвестиції (5 років)*		Євростандарт (в рік)**	Затверджено на 2016р***
		Кіл-сть, шт./км.	млн.грн. без (ПДВ)	млн.грн. без (ПДВ)	млн.грн. без (ПДВ)
1	Газопроводи	14 918	5 428	2 589	95
2	ГРП і ШРП	4 953	2 737	740	156
3	Будинкові регулятори	823 558	1 812	-	11
4	Станції електрохімзахисту	6 001	262	102	42
5	Встановлення лічильників населенню				-
	в т.ч. встановлення новим абонентам	1 689 000	2 774	555	534
	в.т.ч. заміна вичерпаним терміном експлуатації	2 000 000	3 000	600	-
6	Прилади діагностики і контролю	4 819	101	328	-
7	Автотранспорт	4 539	2 714	385	-
8	Компютери і програмне забезпечення	18 000	501	50	-
ВСЬОГО:			19 330	5 349	838

* Необхідність фінансування аварійного і малонадійного обладнання протягом п'яти років, визначено відповідно до оцінки технічного стану (Наказ Міненерговугілля №640 від 24.10.2011) та усередненої вартості заміни цього обладнання

** Оптимальна необхідність щорічного фінансування реконструкції, заміни та модернізації газового господарства, відповідно до європейських норм та термінів експлуатації обладнання

*** Обсяг фінансування, затверджений НКРЕКП на 2016р.

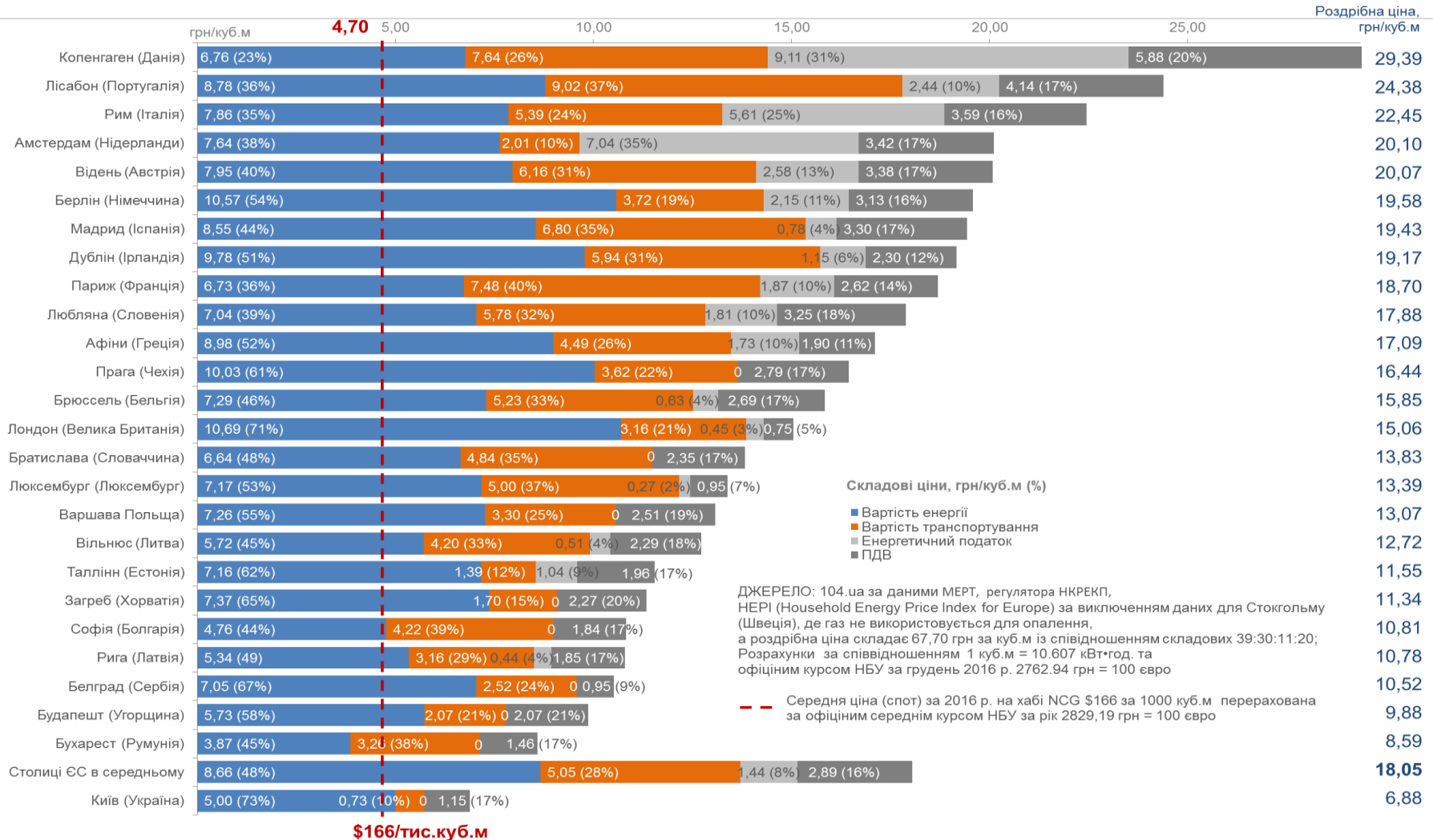
Наслідки встановлення тарифу нижче економічно обґрунтованого рівня

1. **Відсутні компенсації за зниження обсягів за 2014 – 2015 роки – неможливість** Операторів ГРМ розрахуватися за зобов'язаннями в повній мірі (борги по ВТВ, не виконана інвестиційна програма, не встановлені планова кількість приладів обліку).
2. **Ціна газу на ВТВ врахована на рівні, що нижче ринкової ціни газу на 30 % - «кабальна»** залежність від НАК «Нафтогаз України» як постачальника і неможливість змінити постачальника на нового з більш привабливою ціною газу.
3. **Заробітна плата нижче середньої в регіоні на 20 – 30 % - відток кваліфікованих кадрів і** фахового персоналу.
4. **Недофінансування обов'язкових технічних заходів - прискорене старіння** складових ГРМ, зменшення умовної герметичності газопроводів, збільшення ВТВ.
5. **Відсутня або недостатня інвестиційна складова - через перманентну збитковість** галузь не цікава ні банкам, ні кредитним інституціям, ні потенційним інвесторам, що унеможлиблює розвиток, оптимізацію та удосконалення газової інфраструктури, підвищення якості надання послуги розподілу природного газу та обслуговування споживачів.

Складові роздрібних цін на природний газ для населення в Європі (з усіма податками та зборами), грудень 2016

Складові роздрібних цін на природний газ для домогосподарств європейських столиць (з усіма податками та зборами)

Занижені норми споживання газу для споживачів, що не мають лічильників

Порівняння встановлених норм споживання з фактичною витратою (інформація надомного обліку, моніторинг 2016 - 2017)

№	ПАТ	плита газова за наявності централізованого гарячого водопостачання			плита газова за відсутності централізованого гарячого водопостачання			плита газова та водонагрівач		
		встановл. норма	факт. витрата	різниця	встановл. норма	факт. витрата	різниця	встановл. норма	факт. витрата	різниця
1	Вінницягаз	4,4	8,1	3,7	7,1	9,2	2,1	14,0	38,1	24,1
2	Волиньгаз	4,4	8,6	4,2	7,1	7,5	0,4	14,0	23,2	9,2
3	Дніпрогаз	4,4	13,2	8,8	7,1	17,0	9,9	14,0	47,5	33,5
4	Дніпропетровськгаз	4,4	8,6	4,2	7,1	15,0	7,9	14,0	43,8	29,8
5	Житомиргаз	4,4			7,1	20,0	12,9	14,0	30,9	16,9
7	Запоріжгаз	4,4	7,0	2,6	7,1	8,4	1,3	14,0		
8	І-Франківськгаз	4,4	9,8	5,4	7,1	22,6	15,5	14,0		
9	Київоблгаз	4,4	7,8	3,4	7,1	10,4	3,3	14,0		
10	Криворіжгаз	4,4	9,5	5,1	7,1	15,4	8,3	14,0	21,4	7,4
11	Львівгаз	4,4	7,9	3,5	7,1	20,4	13,3	14,0	28,4	14,4
12	Миколаївгаз	4,4			7,1	13,3	6,2	14,0	27,4	13,4
13	Рівнегаз	4,4	8,0	3,6	7,1	8,2	1,1	14,0		
14	Сумигаз	4,4	7,7	3,3	7,1	10,8	3,7	14,0		
16	Харківгаз	4,4	8,7	4,3	7,1	17,2	10,1	14,0		
17	Харківміськгаз	4,4	6,9	2,5	7,1	9,6	2,5	14,0	26,7	12,7
18	Хмельницькгаз	4,4	12,2	7,8	7,1	22,6	15,5	14,0	38,4	24,4
19	Чернігівгаз	4,4	8,4	4,0	7,1	10,9	3,8	14,0		
20	Чернівцігаз	4,4			7,1	11,5	4,4	14,0		
	СЕРЕДНЄ:	4,4	9,6	5,2	7,1	13,9	6,8	14,0	32,6	18,6

По групі РГК за рік різниця складає 150-170 млн. м³

Відсутня перспектива встановлення тарифу на розподіл за RAB-регулюванням у найближчі роки

	Країни ЄС	Україна
Підхід при формуванні тарифу на розподіл	<ul style="list-style-type: none"> - RAB-регулювання + бенчмаркетинг - Витрати плюс (обґрунтовані витрати + прибуток, без встановленого граничного рівня тарифу) 	Витрати плюс
Стійкість системи <ul style="list-style-type: none"> - Достатність доходу - Достатність норми прибутку - Досяжність критеріїв для отримання стимулів - Адитивність компонентів 	✓	✗
Економічна ефективність <ul style="list-style-type: none"> - Виробнича ефективність - Заохочення інновацій 	✓	✗
Економічна ефективність <ul style="list-style-type: none"> - Виробнича ефективність - Заохочення інновацій 	✓	✗

Міфи газорозподільної галузі

Міф 1: Оператори ГРМ користуються ГРМ безоплатно

Неправда. Оператори ГРМ зобов'язані проводити поточні і капітальні ремонти, модернізацію і переоснащення ГРМ за власний кошт відповідно до інвестиційних програм, затверджених для них державою в особі НКРЕКП.

Міф 2: Оператори ГРМ порушують вимоги третього енергопакету, контролюючи постачальників

Неправда. У Операторів ГРМ відсутній безпосередній вплив на постачальника в процесі операційної діяльності. Оператор ГРМ працює в рамках «Програми відповідності», виконання якою контролюється НКРЕКП. Єдине, що дозволено Оператору ГРМ - припинення/обмеження газопостачання споживачам за наявності чітко визначених Кодексом ГРМ критеріїв до цього.

Міфи газорозподільної галузі

Міф 3: Оператори ГРМ не встановлюють лічильники газу, бо їм це не вигідно

Неправда. Оператор ГРМ встановлює лічильники в межах обсягів і коштів, затверджених для них державою в особі НКРЕКП на відповідну ціль у інвестиційній програмі та структурі тарифу на розподіл. Споживачі без лічильників – це прямі втрати газу Оператора ГРМ

Міф 4: Оператори ГРМ нав'язують споживачам домові лічильники газу

Неправда. Оператор ГРМ встановлює лічильники (домові чи індивідуальні) в межах обсягів і коштів, затверджених для них державою в особі НКРЕКП на відповідну ціль у інвестиційній програмі та структурі тарифу на розподіл. Іншого шляху ліквідації безоблікового споживання до 01.01.2018 року не існує.

Міф 5: Оператори ГРМ «розбавляють газ»

Неправда. Природний газ до ГРМ надходить з магістральних газопроводів чи від добувачів газу. При цьому надаються документальні підтвердження щодо відповідності ФХП газу нормативним параметрам. Оператор ГРМ не має ні можливості, ні методів щодо зміни ФХП газу. Крім того, Оператор ГРМ як ніхто зацікавлений у безпечному та якісному газопостачанні.

Міфи газорозподільної галузі

Міф 6: Концентрація частини Операторів ГРМ у руках одних акціонерів – порушення антимонопольних норм та бізнес-традицій країни ЄС

Неправда.

По-перше, в Україні розподіл природного газу – діяльність, яка належить до сфери природних монополій, де встановлення «правил гри», тарифів, ліцензування належить до виключно компетенції держави. Отже належність оператора мереж тому чи іншому власнику не може вплинути на умови провадження ним діяльності з розподілу газу, тобто монополізація природних монополій все одно є природної монополією, яка залишається під жорстким регулюванням з боку НКРЕКП та АМКУ.

По-друге, така ситуація є типовою для європейських країн:

Чехія: Концерн RWE – контролює 90% газорозподільних підприємств країни

Німеччина: RWE, E.ON – контролюють 90% газорозподільних підприємств країни

Польща: PGNiG – контролює 90% газорозподільних підприємств країни

Франція: Engie охоплює весь газовий ланцюг, від розвідки і видобутку до розподілу. Найбільша газорозподільна мережа в Європі, контролює 98% газорозподільних підприємств країни

Міфи газорозподільної галузі

Міф 7: Українські Оператори ГРМ лідери по обсягах ВТВ в Україні та Європі

Неправда.

Так, ВТВ це погано, недопустимо, нераціонально та неефективно, але:

По-перше, ВТВ Операторів ГРМ, виражені в кВт*годинах, за результатами 2016 року це лише **ЧЕТВЕРТИЙ** результат в антирейтингу інфраструктурних енергетичних монополій:

1. Газотранспортна система (ПАТ «Укртрансгаз»)	- 17,9 млрд. кВт*годин
2. Розподільчі тепломережі	- 17,3 млрд. кВт*годин
3. Розподільчі ЛЕП (обленерго)	- 12,9 млрд. кВт*годин
4. Газорозподільні системи (облгази)	- 10,3 млрд. кВт*годин
5. Магістральні ЛЕП (НЕК «Укренерго»)	- 3,8 млрд. кВт*годин

По-друге, ВТВ це умовна негерметичність газового балону ГРС (протяжність ГРС більше 409 тис.км, третя в Європі) залежить виключно від технічного стану та якості складових ГРС, та практично не залежить від обсягу про транспортованого газу. Через це при падінні обсягів розподілу газу, відносні втрати штучно зростають.

Обсяг ВТВ в Україні останні 12 років складав в середньому **1 млрд м3**, що складає **1,18%** від обсягу розподілу для **85 млрд. м3** 2004 році, та **3,89%** від обсягу розподілу для **26 млрд. м3** 2016 році

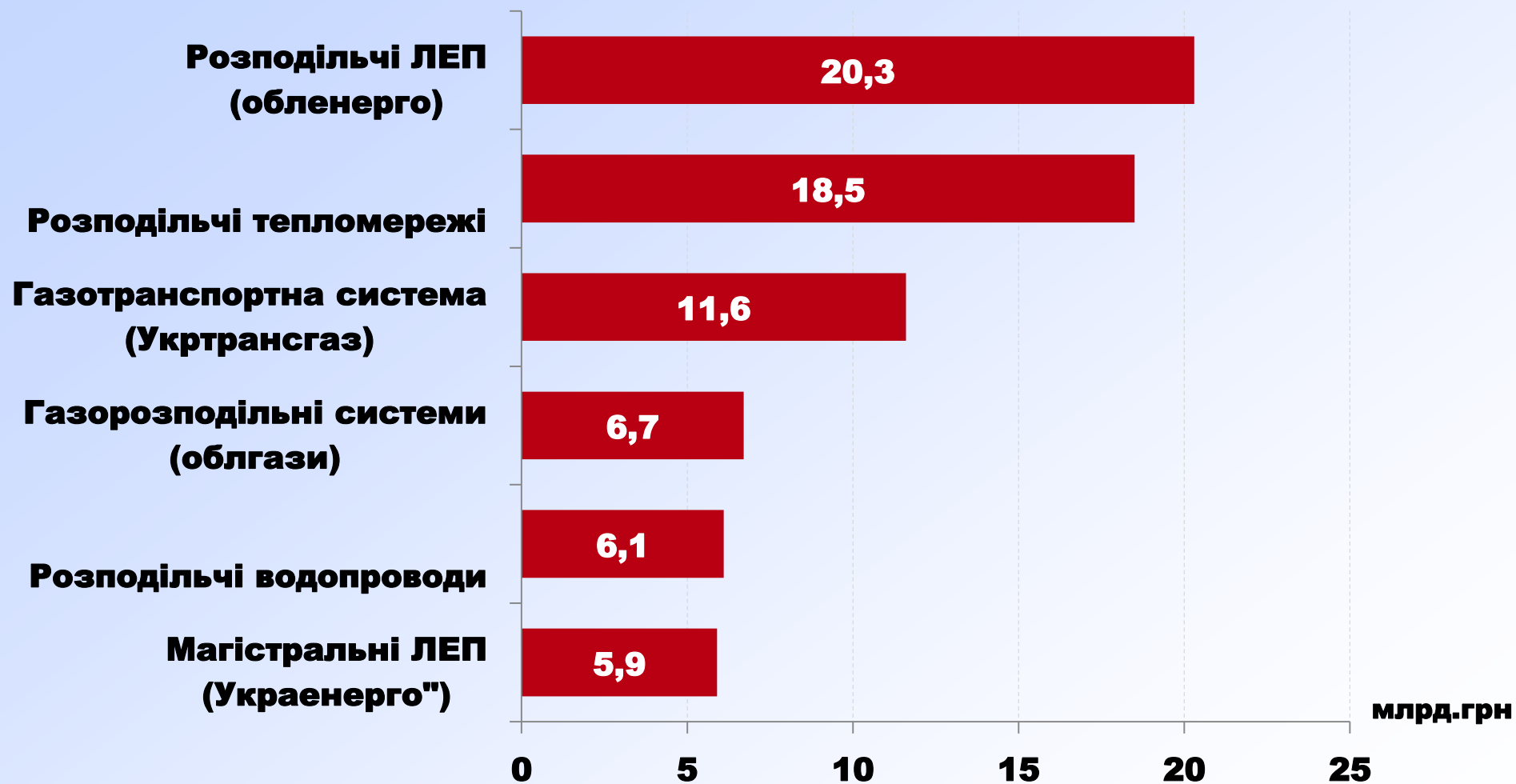
Обсяги¹ втрат товарної продукції на об'єктах транспортної інфраструктури (газ, електроенергія, тепло, вода)

Транспортна інфраструктура		Обсяг протранспортованої продукції за 2016		Втрати товарної продукції за 2016			
1		2	3 ²	4	5 ²	6	7
e/енергія	Магістральні ЛЕП (НЕК «Укренерго»)	141,4 млрд.кВт.г	141,4 млрд.кВт.г	3,76 млрд.кВт.г	3,76 млрд.кВт.г	2,7 %	5,9 млрд.грн ⁵
	Розподільчі ЛЕП (обленерго)	130,1 млрд.кВт.г	130,1 млрд.кВт.г	12,89 млрд.кВт.г	12,89 млрд.кВт.г	9,9 %	20,3 млрд.грн ⁵
газ	Газотранспортна система (ПАТ «Укртрансгаз»)	115,4 ³ млрд.куб.м	1215,1 млрд.кВт.г	1,7 млрд.куб.м	17,9 млрд.кВт.г	1,5 %	11,6 млрд.грн ⁶
	Газорозподільні системи (облгази)	28 млрд.куб.м	294,8 млрд.кВт.г	0,98 млрд.куб.м	10,3 млрд.кВт.г	3,5 %	6,7 млрд.грн ⁶
тепло	Розподільчі тепломережі ⁴	67,5 млн.Гкал	78,3 млрд.кВт.г	14,9 млн.Гкал	17,3 млрд.кВт.г	22 %	18,5 млрд.грн ⁷
вода	Розподільчі водопроводи ⁴	1 603 млн.куб.м	-	513 млн.куб.м	-	32 %	6,1 млрд.грн ⁸
Загальна вартість втрат товарної продукції за 2016 :							69,1 млрд.грн

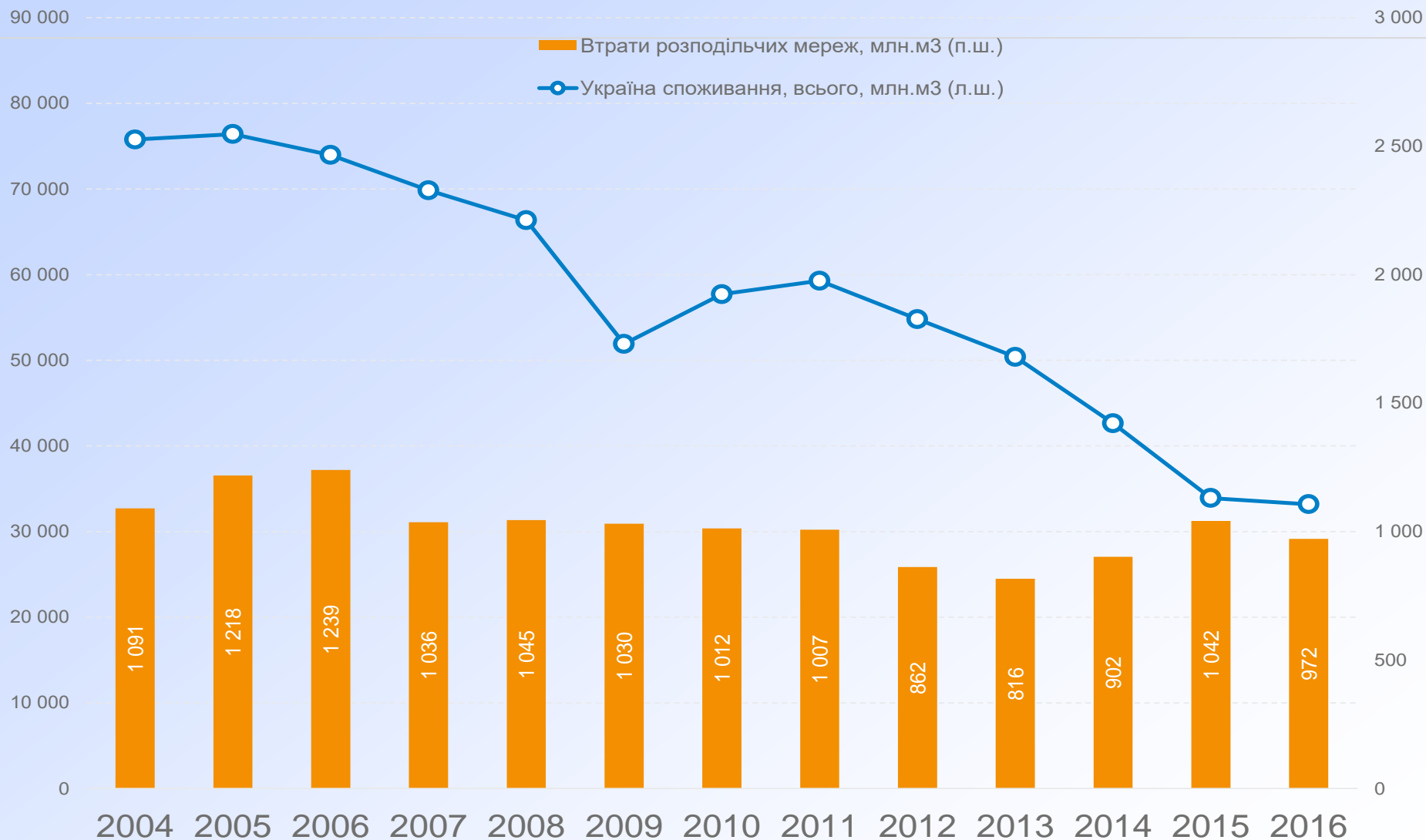
1. Джерело: Офіційний звіт НКРЕКП за 2016 рік (<http://www.nerc.gov.ua/?news=5895>)
2. Товарна продукція, приведена до єдиної одиниці енергії (кВт.год).
3. Разом з транзитом газу територією України 82,18 млрд.куб.м.
4. Тепломережі / водопроводи, які регулюються НКРЕКП (приблизно 90% від їх питомої ваги).
5. урахуванням середньозваженої ціни e/e на Оптовому ринку e/e 1,5784 грн/кВт.г (з ПДВ)
6. З урахуванням середньозваженої ціни газу на рівні 6,8423 грн/м.куб (з ПДВ)
7. З урахуванням середньозваженої ціни теплової енергії для населення 1242,8 грн/Гкал (з ПДВ)
8. З урахуванням середньозваженого тарифу водоспоживання 11,84 грн/м.куб (з ПДВ)

Грошовий еквівалент втрат товарної продукції (ВТВ) за 2016 рік

ВТВ Операторів ГРМ не залежать від обсягу споживання газу

Причини проблем і міфів газорозподільної галузі

➔ **недовіра до бізнесу, створеному «попередниками»:**

➔ **бажання «влади та «нових» бізнесменів»** перекроїти структуру власності Операторів ГРМ;

➔ **НАК «Нафтогаз України»** – втілення фінансових, політичних та адміністративних можливостей держави (новий олігархат «гроші + влада») в боротьбі за «переділ» власності:

- *контроль 80% газового ресурсу України*
- *контроль над ПАТ «Укртрансгаз»*
- *прямий контакт з прем'єр-міністром України*
- *маніакальна жага до управління мережами ГРМ*
- *фінансування окремих політичних сил (Народний фронт, Самопоміч, Радикальна партія Ляшка).*

➔ **НАК «Нафтогаз України»** через третій енергопакет втратить контроль над УТГ, а в заміні намагається взяти в корпоративне управління:

- *Операторів ГРМ*
- *Підприємства ТКЕ*
- *Роздрібну мережу постачання газу населенню*

Пропозиції щодо нормалізації роботи газорозподільної галузі

1. Встановити адекватні тарифи на розподіл

2. Встановити «стимулюючі» норми споживання газу для споживачів без лічильників газу.

3. Впровадити розрахунки з Оператором ГРМ на основі потужності.

4. Впровадити енергетичні одиниці.

5. Запровадити встановлення тарифу на розподіл за RAB-регулюванням

Запитання?

Дякую за увагу

Мирослав Боднар

**ТОВ «Агенція інвестиційного
менеджменту»**

